

ПрАТ ВНЗ « МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Придунайська філія

Кафедра економіки та менеджменту

МАУП

Затверджую:

Директор НФ ПрАТ «ВНЗ МАУП»

д.п.п. проф. Гуменникова Т.Р.
«07» вересня 2022 р.

Схвалено на засіданні кафедри
економіки та менеджменту

Протокол № 01 від «07» вересня 2022 р.
Завідувач кафедри

к.е.п. в.о.доц. Боденчук Л.Б.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОДПП 3.4 Менеджмент

спеціальності:

073 «Менеджмент»
(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня:

Бакалавр
(шифр і назва спеціальності)

освітньої програми:

073 «Менеджмент»
(шифр і назва спеціальності)

Розробник (-и) си­ла­бу­су навчальної дисципліни «Менеджмент»:

Ліганенко Ірина Віталіївна, к.е.н. доц. кафедри економіки та менеджменту

Викладач:

Ліганенко Ірина Віталіївна, к.е.н. доц. кафедри економіки та менеджменту

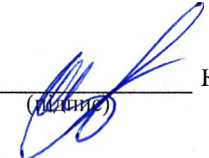
Си­ла­бус розглянуто і затверджено на засіданні кафедри економіки та менеджменту

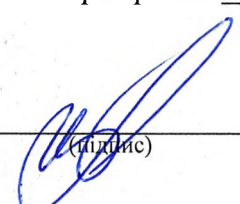
Протокол від 1 № «07» вересня 2022 року

Завідувач кафедри к.е.н. в.о. доц. Боденчук Л.Б.
(підпис)

Си­ла­бус погоджено з гарантом (керівником) освітньої програми 073 «Менеджмент»

«07» вересня 2022 року

Керівник (гарант) освітньої програми к.е.н. доц. Ліганенко І.В.
(підпис)

Си­ла­бус перевірено
(підпис)

«07» вересня 2022 року

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис), «____» ____ 20__ р., протокол № ____
(ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис), «____» ____ 20__ р., протокол № ____
(ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис), «____» ____ 20__ р., протокол № ____
(ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис), «____» ____ 20__ р., протокол № ____
(ПІБ)

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»
Придунайська філія
Кафедра економіки та менеджменту

Назва дисципліни	Менеджмент
Викладач (-і)	Ліганенко Ірина Віталіївна
Портфоліо викладача (-ів)	--
Контактний тел.	050-234-87-11
Е-mail:	ir-vit-lig@ukr.net
Сторінка дисципліни на сайті	http://izmail.maup.com.ua
Консультації	Графік консультацій: понеділок – 14-40 – 17-00

1. Анотація

Курс присвячений вивченню основних аспектів теорії менеджменту, його місця у системі наукового знання, законів, принципів, функцій, механізмів управління.

У курсі розкриваються поняття менеджмент, управління, керівництво, координація, управлінське рішення, місія, цілепокладання, планування, прогнозування, організація, мотивація, контроль, середовище організації, стратегія, тактика, організаційна структура, мотивація, система мотивації та ін.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою освоєння дисципліни є: формування у студентів наукових фундаментальних теоретичних знань в галузі управління, що є основою ефективної роботи в організаціях різних форм власності на всіх рівнях в умовах ринкових відносин.

Завдання дисципліни: вивчити теоретико-методологічні основи менеджменту; розкрити зміст і особливості управлінської праці менеджера; освоїти принципи управління як важливої складової частини теорії управління; розкрити концепцію функцій менеджменту як основу управлінської діяльності; набути навичок використання методів, прийомів, технологій менеджменту; сформувати вміння приймати управлінські

рішення, організувати роботу людей; вивчити основні елементи ефективного менеджменту.

3. Формат курсу:

очний (offline)

4. Програмні результати навчання (інтегральні, фахові компетентності):

Табл.1

Компетентність	Ступінь сформованості
1	2
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних теорій, методів, законів та закономірностей менеджменту і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Soft- skills / Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу. ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях ЗК6. Здатність спілкування державною мовою. ЗК7. Здатність спілкування іноземною мовою ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Hard-skills / Спеціальні (фахові) компетенції	ФК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації. ФК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. ФК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації. ФК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними ФК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту ФК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту. ФК 10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації. ФК 11. Здатність створювати та організувати ефективні комунікації в процесі управління

Після вивченні дисципліни студент повинен продемонструвати набуті результати навчання:

ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

ПРН 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.

ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

ПРН 9. Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

ПРН 10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації.

ПРН 11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

5. Обсяг курсу

Таблиця 3

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
<i>Менеджмент</i>		
Курс	2	2
Семестр	3,4	3,4
Обсяг кредитів	7	8
Обсяг годин, в тому числі:	210	240
Аудиторні	124	10
Модульний контроль	2	-
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	86	230
Форма семестров контролю	<i>залік, істит, КСР</i>	<i>залік, істит, КСР</i>

6. Статус дисципліни:

обов'язкова дисципліна (шифр ОДЗП 1.15)

7. Пререквізити та постреквізити:

Освітні компоненти, які передують вивченню - Вступ до спеціальності «Менеджмент», Економічна теорія, Історія менеджменту, Філософія
Освітні компоненти для яких є базовою - всі дисципліни, пов'язані з управлінням на підприємствах та установах

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

1. Комп'ютери с програмним забезпеченням для виконання практичних робіт
2. Microsoft PowerPoint – візуалізація даних Microsoft Power BI – аналітика та візуалізація даних
3. Мультимедійний проектор, маркерна дошка і екран

9. Політика курсу:

Студент дотримується правил академічної доброчесності (згідно загальних правил Придунайської філії ПрАТ «ВНЗ»МАУП).

1. Курс передбачає роботу в команді.
2. Клімат в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної самоіронії.
3. Виконання завдань у встановлений термін.
4. Відпрацювання пропущених занять можливе під час самостійної підготовки та консультацій викладача.
5. Дотримання академічної доброчесності.

6. Презентації та доповіді мають бути авторськими і оригінальними.

Вимоги викладача:

- обов'язкове відвідування навчальних занять;
- активність студента під час практичних занять;
- своєчасне виконання завдань самостійної роботи;
- відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) на консультаціях.

Не допустимо:

- пропуск занять без поважних причин;
- запізнення на заняття;
- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до текстів нормативно-правових актів);
- списування та плагіат.

Реферативні роботи студент виконує самостійно, є обов'язковим посилення на джерела інформації та самостійно перевіряє їх онлайн на безкоштовних сервісах.

Студент, який не з'являвся на заняття (незалежно від причин) повинен відпрацювати пропущені заняття (незалежно від причини пропуску) та відпрацювати незадовільні оцінки під час консультацій.

10. Схема курсу:

Таблиця 4

№ теми	Назва теми	денна форма				заочна форма			
		всього	в тому числі			всього	в тому числі		
			л	се м	с.р.		л	се м	с.р.
МОДУЛЬ 1									
ЗМ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕНЕДЖМЕНТУ									
1	Теоретичні основи менеджменту	8	2	2	4	9	1		8
2	Закони, закономірності та принципи менеджменту	10	4	2	4	11	1		10
3	Історія розвитку та сучасний стан менеджменту	10	4	2	4	8			8
4	Організація як об'єкт управління	12	4	4	4	12			12
5	Організаційні структури	16	6	4	6	14	1	1	12
	Разом по ЗМ 1	56	20	14	22	54	3	1	50
ЗМ 2. ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ									
6	Функції та технології менеджменту	10	4	2	4	16	1	1	14
7	Планування в менеджменті	12	4	4	4	14			14
8	Організування в менеджменті	10	4	2	4	12			12
9	Регулювання як загальна функція	10	4	2	4	12			12

	менеджменту								
10	Контролювання в менеджменті	10	4	2	4	12			12
	МКР	2		2					
	Разом по ЗМ 2	54	20	14	20	66	1	1	64
ЗМ.3 ЛЮДСЬКИЙ ФАКТОР У МЕНЕДЖМЕНТІ									
11	Мотивування в менеджменті	12	4	4	4	16			16
12	Управління групами і командами	12	4	2	6	16			16
13	Влада і лідерство	14	4	4	6	18	1	1	16
14	Відповідальність та етика управління	12	4	2	6	12			12
	Разом по ЗМ 3	50	16	12	22	62	1	1	60
ЗМ.4 ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ									
15	Методи менеджменту	12	4	2	6	18	1	1	16
16	Інформація та комунікації в менеджменті	10	4	2	4	12			12
17	Управлінські рішення як основний інструмент менеджменту	14	4	4	6	14			14
18	Організаційні зміни та ефективність менеджменту	14	4	2	6	14			14
	МКР	2		2					
	Разом по ЗМ 4	50	16	12	22	58	1	1	56
	Разом за курсом	210	72	52	86	240	6	4	230

11. Оцінювання знань

здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Критерії оцінювання знань за дисципліною «Менеджмент»

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	3-й семестр		4-й семестр	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	20	20	16	16
Відвідування семінарських занять	1	14	14	12	12
Робота на семінарському занятті	10	14	140	12	120
Виконання завдань для самостійної роботи	5	10	50	15	75
Виконання модульної роботи	25	2	50	2	50
Виконання ІНДЗ	30	1	30	1	30
Залік	20	1	20		
Екзамен	25			1	25
Разом			324		328
коефіцієнт			3.24		3,28

Приклад розрахунку підсумкової оцінки

Студент за 3-й семестр отримав за різними формами контролю 280 балів із 324.

Його підсумкова оцінка дорівнює:

$$\frac{280}{3.24} = 86 \text{ бал ("4 B")}$$

Поточний контроль з дисципліни - це оцінювання навчальних досягнень студента протягом навчального семестру за десятибальною шкалою усіх видів аудиторної роботи (лекції та практичні заняття). Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення студента в освоєнні програмного матеріалу дисципліни; спрямований на необхідне корегування самостійної роботи студента.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і поєднує в собі два напрями:

- опитування лекційного матеріалу,
- перевірка самостійної роботи студента.

Зважаючи на це, використовуються такі форми поточного опитування:

- тестування;
- заслуховування повідомлень студента з довідковою інформацією;
- заслуховування інформації про науково-дослідницьку роботу;
- реферати.

Система оцінювання аудиторної роботи.

Поточна аудиторна діяльність студента оцінюється за десятибальною (національною) шкалою.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на семінарських заняттях, активність під час обговорення питань;
- та інші.

Критеріями оцінки є:

для усних відповідей:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладання, культура мови;

- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;
- та інші

для виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи;
- та інші.

Оцінювання тестових завдань студентом надані правильні відповіді:

- 0-25% тесту - оцінка «незадовільно»;
- 26-50 % тесту - оцінка «задовільно»;
- 51-75% тесту - оцінка «добре»;
- 76-100 % тесту - оцінка «відмінно».

Критерії оцінки систематичності та активності роботи на семінарських заняттях студентів денної форми навчання:

№ п\п	критерії оцінки знань студента виявлених під час семінарського заняття	кількість балів
1	студент в процесі усної (письмової) відповіді дає правильні відповіді на всі поставлені запитання, виявляє високий рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу. Викладає матеріал системно та логічно, упевнено і правильно аргументує власну позицію, робить висновки, тощо; або відповідає на тестові завдання з використанням комп'ютерної техніки на відповідну кількість балів	10 балів
2	студент має належний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, на поставлені запитання відповіді дає, переважно, правильні, однак допускає певні неточності у визначеннях окремих категорій, не завжди належно (коректно) аргументує відповідь або правильно відповідає лише на половину поставлених запитань, тощо; або відповідає на тестові завдання з використанням комп'ютерної техніки на відповідну кількість балів	8 балів
3	студент має задовільний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, на поставлені запитання відповідає, але не на всі, допускає певні неточності у визначеннях економічних категорій, не завжди належно (коректно) аргументує або правильно дає відповідь на 1/3 (одну третину) поставлених запитань, тощо, відповідає на тестові завдання з використанням комп'ютерної техніки на відповідну кількість балів	4 бали
4	студент дає неправильні відповіді на поставлені запитання, виявляє неналежний рівень знань теоретичного та нормативного матеріалу, неспроможний послідовно і правильно аргументувати свою відповідь або взагалі не в змозі відповісти на поставлені запитання, тощо.	0 балів

12. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Під час вивчення курсу виконуються 2 самостійні роботи за наступними темами

1. Матеріальне стимулювання праці.
2. Сучасні системи та форми стимулювання праці.
3. Методи соціального впливу та морального стимулювання.
4. Завдання та типи управлінського контролю.
5. Етапи контролювання.
6. Економічні та організаційно-розпорядчі методи менеджменту.
7. Методи менеджменту. Взаємозв'язок функції! та методів менеджменту.
8. Управлінські рішення в управлінні підприємством
9. Групове ухвалення рішення в організаціях. Класифікація інформації, її сутність та значення в менеджменті.
10. Особливості надходження, утворення п використання інформації на рівнях менеджменту.
11. Носії, операції та процедури обробки інформації у процесі менеджменту.
12. Комунікативний процес, його елементи та етапи.
13. Різновиди комунікацій. Комунікаційні бар'єри.
14. Методи вдосконалення комунікацій.
15. Природа лідерства та його складові.
16. Теорії лідерства
17. Групи та команди в організаціях.
18. Характеристика груп та команд.
19. Міжособистісні та міжгрупові конфлікти.
20. Керування конфліктами в організаціях.

Критерії оцінювання:

— змістовність – 3 бали

— відповідність темі та вимогам оформлення – 2 бали.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5 балів.

13. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль відбувається в кінці вивчення блоків змістових модулів і здійснюється у вигляді виконання індивідуальних завдань-кейсів у формі тестів, теоретичних завдань та ситуаційних завдань за тематикою самостійного вивчення матеріалу відповідного змістового модуля. При виконанні модульних завдань оцінюванню підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного матеріалу, оцінки правильності виконання модульних контрольних завдань (чи усної відповіді на теоретичні питання)

Під час модульного контролю оцінюються такі компоненти:

- повнота розкриття теми - 15 балів
- якість інформації - 5 балів
- самостійність та креативність - 5 балів
- максимальна кількість балів - 25 балів.

14. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання:

Підсумковий контроль (залік) здійснюється у формі вирішення тестового завдання за відповідними темами.

Для складання екзаменаційних білетів пропонується перелік питань, які охоплюють програму курсу. Екзаменаційний контроль передбачає також включення задач або творчих практичних завдань у різних формах

Тільки комплексне застосування усіх форм навчального процесу та контрольних заходів дає змогу, з одного боку, засвоїти та асимілювати теоретичні знання, а з іншого - сформувані навички практичного їх застосування як для аналізу, так і для вирішення певних організаційних проблем.

15. Орієнтовний перелік питань для семестрового комплексного контролю

1. Сутність категорій "управління" та "менеджмент".
2. Ієрархія як інструмент менеджменту.
3. Організаційна культура як інструмент менеджменту.
4. Північноамериканська модель менеджменту.
5. Західноєвропейська модель менеджменту.
6. Японська модель менеджменту.
7. Концептуальні моделі сучасного менеджменту.
8. Особливості становлення сучасного менеджменту в Україні.
9. Класичні теорії менеджменту.
10. Особливості сучасної фази розвитку науки менеджменту.
11. Концепції сучасної науки менеджменту.
12. Сутність і основні риси формальної організації.
13. Внутрішнє середовище організації, взаємозв'язок внутрішніх змінних.
14. Зовнішнє середовище організації. Оцінка факторів зовнішнього середовища.
15. Еволюція організації. Концепції життєвого циклу організації.
16. Планування як функції менеджменту, його види. Класифікація планів організації.
17. Етапи процесу планування.
18. Визначення місій та цілей організації.
19. Принципи SWOT-аналізу.

20. Базові стратегії.
21. Бізнес-планування.
22. Класифікація організацій.
23. Лінійні та функціональні організаційні структури управління. Переваги та недоліки.
24. Лінійно-функціональна та лінійно-штабна структури управління. Переваги та недоліки
25. Дивізійна та матрична структури управління.
26. Категорії працівників при делегуванні повноважень.
27. Процес делегування повноважень та відповідальності.
28. Теорії мотивування, які відображають зміст потреб.
29. Процесуальні теорії мотивації.
30. Мотиваційні засоби менеджера.
31. Матеріальне стимулювання праці.
32. Сучасні системи та форми стимулювання праці.
33. Методи соціального впливу та морального стимулювання.
34. Завдання та типи управлінського контролю.
35. Етапи контролювання.
36. Економічні та організаційно-розпорядчі методи менеджменту.
37. Методи менеджменту. Взаємозв'язок функції та методів менеджменту.
38. Сутність та типи управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень. Етапи раціонального ухвалення управлінського рішення.
39. Групове ухвалення рішення в організаціях. Класифікація інформації, її сутність та значення в менеджменті.
40. Особливості надходження, утворення та використання інформації на рівнях менеджменту.
41. Носії, операції та процедури обробки інформації у процесі менеджменту.
42. Комунікативний процес, його елементи та етапи.
43. Різновиди комунікацій. Комунікаційні бар'єри.
44. Методи вдосконалення комунікацій.
45. Природа лідерства та його складові.
46. Теорії лідерства
47. Групи та команди в організаціях.
48. Характеристика груп та команд.
49. Міжособистісні та міжгрупові конфлікти.
50. Керування конфліктами в організаціях.
51. Сутність та природа організаційного розвитку.

16. Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

17. Рекомендовані джерела (література):

1. Безус А.М., Менеджмент: навчальний посібник : К.: АМУ, 2015. 268 с.
2. Білецька К.В. Основи менеджменту: навч. посіб. Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2013. 226 с.
3. Вечеров В. Т., Міщенко, А. П. Котуранова Т. В., Основи менеджменту: підручник.. Д. : Свидлер А. Л., 2012. 351 с.
4. Кондратюк Н.В., Менеджмент: практикум. Харків : ХНАУ, Смуґаста типографія, 2016. 219 с.
5. Кузьмін О. Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту : підруч. : Вид. 2-ге, випр., доп. К. : Академвидав, 2007. 464 с.
6. Ліганенко І.В. Мотиваційний механізм підвищення ефективності процесів інтелектуалізації діяльності підприємств. *Економічний аналіз*: збірник наукових праць. Тернопільський національний економічний університет 2016. Том 26 №1. С.130–135.
7. Менеджмент: навч. посібник. [колективне видання]; за заг. редакція І.О. Александрова. – Одеса : Астропринт, 2015. 388 с.
8. Менеджмент : навч. посіб. [колективне видання]; за заг. редакція Г. О. Дорошенко. – Харків : ВСВ-Принт, 2015. 299 с.
9. Менеджмент : підручник. [колективне видання] за ред. М. М. Єрмошенка. К. : Нац. акад. упр., 2011. 656 с.

10. Менеджмент : підручник . [колективне видання]; за заг. ред. Т. Л. Мостенської. К. : Кондор, 2013. 756 с.
 11. Менеджмент: питання та відповіді. Навч. посібник. [колективне видання]; за заг. редакція Г.Є. Мошека. Харків : Діса плюс, 2016. 940 с.
 12. Мурашко І.С., Степанова В.П. Ефективність управлінських рішень та показники оцінки в діяльності підприємств хлібопекарської галузі. Ефективність управлінських рішень та показники оцінки в діяльності підприємств хлібопекарської галузі. С.123–128.
 13. Муромець, Н. Є. Мирошниченко Ю. В., Менеджмент : навч. посіб. Харків : ФОП Мезина В. В., 2017. 324 с.
 14. Міждисциплінарний словник з менеджменту: Навч. посіб. [колективне видання] за ред. Д. М. Черваньова, О. І. Жилінської. К. : Нічлава, 2011. 624 с.
 15. Основи менеджменту. Теорія і практика : навч. посіб. [колективне видання]; за заг. редакція Г.Є. Мошека. Київ : Ліра-К, 2017. 527 с
 16. Основи менеджменту : підручник. [колективне видання]; за заг. ред. А. А. Мазаракі. Харків : Фоліо, 2014. 845 с.
 17. Осовська Г.В., Осовський О.А. Менеджмент: Підручник. К.: КондорВидавництво, 2015. 563 с.
 18. Федоренко В. Г. Менеджмент: підручник : 3-тє вид., переробл. і доповн. К.: Алерта, 2015. 492 с.
 19. Хміль Ф. І. Основи менеджменту : підруч. К. : Академвидав, 2007. 576 с.
 20. Черваньов Д. Менеджмент: Терміни, тести, вправи, завдання, навчальні ситуації (кейси), проблематика курсових, випускних, дисертаційних робіт: підруч. / Д. Черваньов. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2001. 853 с.
 21. Шегда А.В. Менеджмент: Навч. посіб. К.: Т-во “Знання”, КОО, 2002. 583 с.
 22. Шоробура, І. М., Долинська О.О., Практикум з менеджменту : [посібник]. Хмельницький : Цюпак, 2017. 285,
 23. Щєбліна І.О., Грибова Д.В., Основи менеджменту: навчальний посібник. Мелітополь : Вид. буд. Мелітоп. міськдрук, 2015. 479 с.
22. www.management.com.ua